

МЕТОДИЧНІ РОЗРОБКИ
для викладачів
до проведення практичного заняття
з вибіркової дисципліни «Рецептура: історія, граматика
та особливості виписування лікарських форм»
зі студентами 2-го курсу медичних факультетів
(спеціальність 222 «Медицина»,
спеціальність 228 «Педіатрія»)

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
Харківський національний медичний університет

МЕТОДИЧНІ РОЗРОБКИ
для викладачів
до проведення практичного заняття
з вибіркової дисципліни «Рецептура: історія, граматика
та особливості виписування лікарських форм»
зі студентами 2-го курсу медичних факультетів
(спеціальність 222 «Медицина»,
спеціальність 228 «Педіатрія»)

Затверджено
Вченою радою ХНМУ.
Протокол № 14 від 16.12.2021.

Харків
ХНМУ
2021

Методичні розробки для викладачів до проведення практичного заняття з вибіркової дисципліни «Рецептура: історія, граматика та особливості виписування лікарських форм» зі студентами 2-го курсу медичних факультетів (спеціальність 222 «Медицина», спеціальність 228 «Педіатрія») / упоряд. Н. В. Дерев'янченко, О. В. Литовська Т. В. Некрашевич. Харків : ХНМУ, 2021. 24 с.

Упорядники Н. В. Дерев'янченко
О. В. Литовська
Т. В. Некрашевич

І семестр

Тема 1. Правила виписування рецепта: його структура і латинська частина.

1. Кількість годин – 2.

2. Обґрунтування теми: навички виписування рецептів є необхідною складовою професійної діяльності лікаря.

3. Мета заняття:

- *загальна:* познайомити зі структурою рецепта, правилами його оформлення;
- *конкретна:* познайомити з граматичною структурою рецепта, сформувати навички виписування рецептів різних моделей рецептурного пропису, сформувати навички читання та застосування рецептурних скорочень;
 - а) *знати* сутність поняття «рецепт», структуру рецепта, латинські назви його частин, правила виписування латинської частини рецепта, позначення вагової кількості лікарських засобів, додаткові написи у рецептах;
 - б) *вміти* прочитати і оформити латинську частину рецепта.

4. Графологічна структура теми

Викладення матеріалу: теоретичний матеріал теми «Правила виписування рецепта: його структура і латинська частина»

Практичне опрацювання: робота з теоретичним і лексичним матеріалом теми

Висновки: основні питання теми з наведенням прикладів (студенти)

5. Матеріальне та методичне забезпечення теми: методичні вказівки, робочі зошити, портативні картки, таблиця відмінкових закінчень; наказ Міністерства охорони здоров'я України № 360 «Про затвердження Правил виписування рецептів та вимог-замовлень на лікарські засоби і виробу медичного призначення» від 19.07.2005; перелік основних рецептурних скорочень.

6. Матеріали для практичного заняття (зміст заняття)

1. Поняття «рецепт». Законодавча база виписування рецептів.
2. Основні вимоги до рецептів.
3. Правила оформлення латинської частини рецепта.
4. Позначення вагової кількості лікарських засобів.
5. Дві моделі рецептурного пропису.
6. Додаткові написи у рецепті.
7. Скорочення у рецепті.

7. Практичні навички з теми

Завдання 1. Перекладіть латинською мовою:

- Таблетки дибазолу
- Настоянка валеріани з камфорою
- Таблетки під язик
- Розчин пірацетаму
- Настойка конвалії
- Супозиторій з іхтіолом
- Олійний розчин камфори
- Драже «Ундевіт»
- Ректальні супозиторії
- Гідрокортизонова мазь

Завдання 2. Перекладіть рецепти українською мовою:

1. Ресіре: Unguenti Prednisoloni 0,5 % – 5,0
Da. Signa: Для зовнішнього застосування
2. Ресіре: Tincturae Convallariae
Tincturae Valerianae aa 10 ml
Tincturae Belladonnae 5 ml
Mentholi 0,2
Misc. Da. Signa: По 20–25 крапель 2–3 рази на день

3. Recіpe: Suppositorium cum Nystatino 250000 OD
Da tales doses numero 20.
Signa: По 1 свічці ректально 2 рази на добу
4. Recіpe: Solutionis Synoestrolі oleosae 0,1 % 1 ml
Da tales doses numero 6 in ampullis
Signa: По 1 мл внутрішньом'язово 1 раз на добу

Завдання 3. Перекладіть латинською мовою:

1. Візьми: Таблетки фурациліну 0,02 для внутрішнього вживання числом 10.
Видай. Познач: Розчинити 1 таблетку у 100 мл води для полоскання
2. Візьми: Лініменту стрептоциду 5 % 30,0
Видай. Познач: Для змащування шкіри
3. Візьми: Олійного розчину камфори 10 % 100 мл
Видай. Познач: Для розтирання суглобів
4. Візьми: Анастезину 0,25
Олії какао 3,0
Змішай, нехай утвориться ректальний супозиторій.
Видай такі дози числом 10.
Познач: По 1 свічці на ніч

Завдання 4. Запишіть рецепти без скорочень:

1. Rp.: Supp. «Anusolum» numero 10
D. S. По 1 супозиторію 1 раз на добу
2. Rp.: Tab. Extr. Valerianae obd. 0,02 N 50
D. S. По 1 таблетці 2–3 рази на день
3. Rp.: Insulini pro injection. 10 ml (40 OD – 1 ml)
D. t. d. N. 10
S. Підшкірно по 10 ОД 2 рази на день за 20 хв до їжі

8. Термінологія: рецепт, рецептурні скорочення, моделі рецептурного пропису, дозування, стандартизовані лікарські форми.

9. Запитання для контролю знань

1. Що таке рецепт?
2. Якими є основні вимоги до рецепта?
3. Назвіть основні моделі рецептурного пропису.
4. Як оформлюється латинська частина рецепта?
5. Назвіть способи позначення дозування у рецепті.

10. Література

Базова

1. Дерев'янченко Н. В., Литовська О. В. Латинська мова та медична термінологія : навч. посіб. Харків : ХНМУ, 2017. 172 с.
2. Латинська мова та основи медичної термінології : підручник / Л. Ю. Смольська та ін. ; за ред. Л. Ю. Смольської. 3-є вид., перероб. і доп. Київ : ВСВ «Медицина», 2016. 472 с.
3. Беляєва О. М., Синиця В. Г., Смольська Л. Ю., Гуцол М. І. Латинська мова для студентів стоматологічних факультетів = Lingua Latina ad usum stomatologiae studentium: підручник / за заг. ред. О. М. Беляєвої. Київ : ВСВ «Медицина», 2015. 496 с.
4. Chabner Davi-Ellen. Medical Terminology: A SHORT COURSE. 8th Edition. 2017. 448 p.
5. Medical Terminology for Health Professions, Spiral bound version / Ann Ehrlich, Carol L. Schroeder, Laura Ehrlich, Katrina A. Schroeder. Cengage Learning; 8th edition, 2016. 688 p.
6. Stedman's Medical Dictionary for the Health Professions and Nursing. Stedman's; 7th edition. 2011. 2439 p.

Допоміжна

1. Латинська мова та медична термінологія: метод. матеріали для студ. I курсу мед. навч. закл. / упоряд. Н. В. Дерев'янченко, О. В. Литовська. Харків : ХНМУ, 2018. Ч. 2: клінічна термінологія та фармацевтична термінологія. 95 с.

2. Українсько-латинсько-англійський медичний енциклопедичний словник : у 4 т. / упоряд. Л. І. Петрух, І. М. Головка. Київ : Медицина, Т. 1. А–Д. 2012. 704 с. Т. 2. Е–Н. 2013. 744 с. Т. 3. О–С. 2016. 744 с. Т. 4. Т–Я. 2016. 600 с.

3. Cohen B. J. Medical Terminology: an illustrated guide. 5th ed. Philadelphia; Baltimore : Wolters Kluwer Health/Lippincott Williams&Wilkins, 2008. 761 p.

4. Basics of Medical Terminology. Latin and Greek Origins: textbook for 1st year students of medicine / compiled by László Répás. Litográfia Nyomda, Debrecen, 2013. 94 p.

Тема 2. Дієслово (Verbum). Основні відомості про дієслово. Наказовий спосіб (Modus imperativus). Теперішній час дійсного способу активного і пасивного стану (Praesens indicativi activi et passivi). Дієслово sum, esse.

1. Кількість годин – 2.

2. Обґрунтування теми: набуття знань про дієслово як базову складову комунікації між лікарем та фармацевтом.

3. Мета заняття:

– *загальна:* формування базових уявлень про дієслово, його парадигму та вживання в медичній термінології;

– *конкретна:* навчити студентів засвоювати дієслова у словниковій формі, визначати їх дієвідміну, знаходити основу, утворювати наказовий спосіб та застосовувати його у рецептах, утворювати дієслівні форми теперішнього часу дійсного способу активного і пасивного станів, перекладати їх з латинської мови українською і навпаки, грамотно застосовувати їх у сталих рецептурних фразах;

а) *знати* граматичні категорії дієслова; ознаки належності дієслова до повної дієвідміни; особові закінчення дієслів теперішнього часу активного і пасивного станів; моделі словозміни дієслів; особові закінчення індикатива теперішнього часу активного і пасивного станів; форми дієслова sum, esse; найпоширеніші рецептурні вирази з дієсловами;

б) *вміти* визначати належність дієслова до певної дієвідміни; знайти основу дієслова; утворити наказовий спосіб теперішнього часу однини і множини; визначати парадигму дієслова sum, esse; правильно вживати рецептурні вирази із дієсловами.

4. Графологічна структура теми

Викладення матеріалу: теоретичний матеріал теми «Дієслово (Verbum). Основні відомості про дієслово. Наказовий спосіб (Modus imperativus). Теперішній час дійсного способу активного і пасивного стану (Praesens indicativi activi et passivi). Дієслово sum, esse»

Практичне опрацювання: робота з теоретичним і лексичним матеріалом теми

Висновки: основні питання теми з наведенням прикладів (студенти)

5. Матеріальне та методичне забезпечення теми: методичні вказівки, робочі зошити, портативні картки, таблиця відмінкових закінчень, таблиця з особовими дієслівними закінченнями.

6. Матеріали для практичного заняття (зміст заняття)

1. Граматичні категорії латинського дієслова.
2. Дієвідміни та ознаки належності до них. Основа інфекта.
3. Утворення наказового способу дієслова.
4. Утворення форм дійсного способу. Особові закінчення
5. Дієслово sum, esse.
6. Найбільш уживані рецептурні фрази.

7. Практичні навички з теми

Завдання 1. Утворити неозначену форму дієслів (Infinitivus):

Colo, 1	Verto, 3	Solveo, 2
Finio, 4	Valeo, 2	Solvo, 3
Habeo, 2	Signo, 1	Praeparo, 1
Divido, 3	Audio, 4	Misceo, 2
Sano, 1	Vivo, 3	Coquo, 3

Завдання 2. Виділити основу, визначити дієвідміну дієслів:

Dare	Sentire
Percolare	Repetere
Dignoscere	Sterilisare
Addere	Adhibere

Завдання 3. Перекласти українською мовою:

1. Додай асептично.
2. Повтори двічі.
3. Добре простерилізуй.
4. Видай такі дози числом 10.
5. Візьми з ампул.
6. Приготуй швидко.
7. Бувай здоровий, будьте здорові.
8. Розділи порошок.
9. Візьми таблетки «Етазол».
10. Змішай мікстуру.

Завдання 4. Перекласти українською мовою:

1. Misce. Da. Signa.
2. Misceatur. Detur. Signetur
3. Sterilisa (Sterilisetur) bis.
4. Verte.
5. Salve. Salvete.
6. Da tales doses numero.
7. Misce, fiat lenimentum.
8. Da medicamentum in capsulis gelatinosis.
9. Misce, fiat pulvis.
10. Divide et impere.
11. Vive valeque.
12. Festina lente.
13. Noli nocere.
14. Nota bene.

8. Термінологія: дієслово, дієвідміна, особові закінчення, основа дієслова, дійсний спосіб, наказовий спосіб, рецептурні вирази.

9. Запитання для контролю знань

1. Назвіть граматичні категорії дієслова.
2. Які основні форми дієслова ви знаєте?
3. Перелічіть ознаки належності дієслів до дієвідмін.
4. Як визначається основа дієслова?
5. Як утворюється наказовий спосіб?
6. Як утворюються форми дієслів теперішнього часу?

10. Література

Базова

1. Дерев'янченко Н. В., Литовська О. В. Латинська мова та медична термінологія : навч. посіб. Харків : ХНМУ, 2017. 172 с.
2. Латинська мова та основи медичної термінології : підручник / Л. Ю. Смольська та ін. ; за ред. Л. Ю. Смольської. 3-є вид., перероб. і доп. Київ : ВСВ «Медицина», 2016. 472 с.
3. Беляєва О. М., Синиця В. Г., Смольська Л. Ю., Гуцол М. І. Латинська мова для студентів стоматологічних факультетів = Lingua Latina ad usum stomatologiae studentium : підручник / за заг. ред. О. М. Беляєвої. Київ : ВСВ «Медицина», 2015. 496 с.
4. Chabner Davi-Ellen. Medical Terminology: A SHORT COURSE. 8th Edition. 2017. 448 p.
5. Medical Terminology for Health Professions, Spiral bound version / Ann Ehrlich, Carol L. Schroeder, Laura Ehrlich, Katrina A. Schroeder. Cengage Learning; 8th edition, 2016. 688 p.
6. Stedman's Medical Dictionary for the Health Professions and Nursing. Stedman's; 7th edition. 2011. 2439 p.

Допоміжна

1. Латинська мова та медична термінологія : метод. матеріали для студ. I курсу мед. навч. закл. / упоряд.: Н. В. Дерев'янченко, О. В. Литовська. Харків : ХНМУ, 2018. Ч. 2: клінічна термінологія та фармацевтична термінологія. 95 с.
2. Українсько-латинсько-англійський медичний енциклопедичний словник : у 4 т. / упоряд. Л. І. Петрух, І. М. Головка. Київ : Медицина, Т. 1. А–Д. 2012. 704 с. Т. 2. Е–Н. 2013. 744 с. Т. 3. О–С. 2016. 744 с. Т. 4. Т–Я. 2016. 600 с.

3. Cohen B. J. Medical Terminology: an illustrated guide. 5th ed. Philadelphia; Baltimore : Wolters Kluwer Health/Lippincott Williams&Wilkins, 2008. 761 p.

4. Basics of Medical Terminology. Latin and Greek Origins: textbook for 1st year students of medicine / compiled by László Répás. Litográfia Nyomda, Debrecen, 2013. 94

Тема 3. Теперішній час умовного способу активного і пасивного стану (Praesens conjunctivi activi et passivi). Дієслово *fiō, fiēri*.

1. Кількість годин – 2.

2. Обґрунтування теми: набуття знань про особливості вживання умовного способу дієслова як невід’ємної складової професійної мови лікаря та фармацевта.

3. Мета заняття:

– *загальна:* формування базових уявлень про умовний спосіб дієслова, парадигму активного та пасивного стану і вживання дієслова *fiō, fiēri* в медичній термінології;

– *конкретна:* навчити студентів утворювати дієслівні форми теперішнього часу умовного способу активного і пасивного станів, перекладати їх з латинської мови українською і навпаки, грамотно застосовувати їх в сталих рецептурних фразах;

а) *знати* граматичні категорії дієслова, ознаки належності дієслова до повної дієвідміни; особові закінчення кон’юнктива теперішнього часу активного і пасивного станів; форми дієслів *esse* та *fiēri* в кон’юнктиві; найпоширеніші рецептурні вирази з дієсловами;

б) *вміти* визначати належність дієслова до певної дієвідміни; знайти основу дієслова; утворювати кон’юнктив від дієслів 4 дієвідмін, дієслів *esse* та *fiēri*; правильно вживати форми кон’юнктива у рецептурних виразах.

4. Графологічна структура теми

Викладення матеріалу: теоретичний матеріал теми «Теперішній час умовного способу активного і пасивного стану (Praesens conjunctivi activi et passivi). Дієслово *fiō, fiēri*»

Практичне опрацювання: робота з теоретичним і лексичним матеріалом теми

Висновки: основні питання теми з наведенням прикладів (студенти)

5. Матеріальне та методичне забезпечення теми: методичні вказівки, робочі зошити, портативні картки, таблиця відмінкових закінчень, таблиця із особовими дієслівними закінченнями.

6. Матеріали для практичного заняття (зміст заняття)

1. Граматичні категорії латинського дієслова.
2. Дієвідміни та ознаки належності до них. Основа інфекта.
3. Утворення форм умовного способу.
4. Дієслово *fiō, fiēri* у рецептах.
5. Найбільш уживані рецептурні вирази з дієсловом *fiō, fiēri*.

7. Практичні навички з теми

Завдання 1. Поставте дієслова у форми умовного способу 3-ї особи однини та множини латинською мовою:

Додавати, розчиняти, формуватися, давати, позначати, змішувати, перегортати, повторювати, зберігати.

Завдання 2. Змініть число у дієслівних формах:

Sterilisetur, audi, praeparat, fiant, dentur, dat, misceat, signatur, nutriantur.

Завдання 3. Поясніть дієслівні форми. Перекладіть українською мовою:

Finiuntur, movēre, date, solvit, curet, habeatur, formantur, audiant, misceatur, veniant, misceatur, solvantur, signet.

Завдання 4. Перекладіть українською мовою, користуючись словником:

Misce, ut fiat pulvis. Misce, ut fiant species. Sterilisetur. Tertium non datur. Detur solutionem in ampullis. Repetatur! Dentur tales doses in capsulis gelatinosis.

Завдання 5. Перекладіть латинською мовою:

Змішай, нехай утвориться паста. Нехай буде простерилізовано. Змішай, нехай утвориться збір. Нехай будуть видані дибазол та папаверин. Нехай буде видано новокаїн в ампулах. Нехай буде видана настоянка кореня валеріани.

8. Термінологія: дієслово, дієвідміна, особові закінчення, основа дієслова, умовний спосіб, рецептурні вирази.

9. Запитання для контролю знань

1. Які основні форми дієслова ви знаєте?
3. Перелічіть ознаки належності дієслів до дієвідмін.
4. Як визначається основа дієслова?
5. Як утворюються форми умовного способу?
6. Назвіть способи перекладу кон'юнктива.
7. Утворіть кон'юнктив теперішнього часу від дієслів 4-ї дієвідмини та від дієслів *esse* та *fiēri*.

10. Література

Базова

1. Дерев'янченко Н. В., Литовська О. В. Латинська мова та медична термінологія : навч. посіб. Харків : ХНМУ, 2017. 172 с.
2. Латинська мова та основи медичної термінології: підручник / Л. Ю. Смольська та ін. ; за ред. Л. Ю. Смольської. 3-є вид., перероб. і доп. Київ : ВСВ «Медицина», 2016. 472 с.
3. Беляєва О. М., Синиця В. Г., Смольська Л. Ю., Гуцол М. І. Латинська мова для студентів стоматологічних факультетів = *Lingua Latina ad usum stomatologiae studentium* : підручник / за заг. ред. О. М. Беляєвої. Київ : ВСВ «Медицина», 2015. 496 с.
4. Скакун М. Г., Посохова К. А. Основи фармакології з рецептурою : підручник. 2-е вид., перероб. та доп. Тернопіль : Укрмедкнига, 2011. 604 с.
5. Chabner Davi-Ellen. *Medical Terminology: A SHORT COURSE*. 8th Edition. 2017. 448 p.
6. *Medical Terminology for Health Professions, Spiral bound version* / Ann Ehrlich, Carol L. Schroeder, Laura Ehrlich, Katrina A. Schroeder. Cengage Learning; 8th edition, 2016. 688 p.
7. *Stedman's Medical Dictionary for the Health Professions and Nursing*. Stedman's; 7th edition. 2011. 2439 p.

Допоміжна

1. Державна Фармакопея України : в 3 т. 2-е вид. Харків : Державне підприємство «Науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів», 2015. Т. 3. 732 с.
2. Латинська мова та медична термінологія : метод. матеріали для студ. I курсу мед. навч. закл. / упоряд.: Н. В. Дерев'янченко, О. В. Литовська. Харків : ХНМУ, 2018. Ч. 2: клінічна термінологія та фармацевтична термінологія. 95 с.
3. Українсько-латинсько-англійський медичний енциклопедичний словник : у 4 т. / упоряд. Л. І. Петрух, І. М. Головка. Київ : Медицина. Т. 1. 2012. А–Д. 704 с. Т. 2. Е–Н. 2013. 744 с. Т. 3. О.–С. 2016. 744 с. Т. 4. Т–Я. 2016. 600 с.
4. Фармацевтична енциклопедія / за ред. В. П. Черних. 3-є вид., перероб. і доп. Київ : «МОРІОН», 2016. 1952 с.
5. Cohen B. J. *Medical Terminology: an illustrated guide*. 5th ed. Philadelphia; Baltimore : Wolters Kluwer Health/Lippincott Williams&Wilkins, 2008. 761 p.
6. *Basics of Medical Terminology. Latin and Greek Origins: textbook for 1st year students of medicine* / compiled by László Répás. Litográfia Nyomda, Debrecen, 2013. 94 p.

Тема 4. Латинська хімічна номенклатура. Назви хімічних елементів, кислот, оксидів, солей, радикалів, складних ефірів. Уживання в рецепті.

1. Кількість годин – 2.

2. Обґрунтування теми: знання хімічної термінології латинською мовою забезпечує правильне виписування багатьох лікарських засобів, які є важливими хімічними сполуками.

3. Мета заняття:

– *загальна:* сформуванню вміння читати та виписувати у рецепті лікарські засоби, що є хімічними сполуками;

– *конкретна:* познайомити студентів із латинськими назвами хімічних елементів, моделями утворення латинських назв кислот та оксидів; навчити читати та перекладати назви хімічних елементів, кислот та оксидів; сформуванню навички виписування у рецепті хімічних сполук; дати уявлення про модель, за якою утворюються назви солей; навчити читати та перекладати назви солей, ставити їхні назви в Gen. Sing. (рецептурний пропис); познайомити з особливостями будови назв складних ефірів та їх відмінювання;

а) *знати* поняття «хімічна номенклатура»; схеми утворення латинських назв хімічних елементів, кислот, оксидів, утворення латинських назв солей та складних ефірів, які найчастіше вживаються у практичній діяльності лікаря і фармацевта;

б) *вміти* правильно написати латинською мовою будь-який хімічний елемент; визначити за латинською назвою кислоти з нижчим та вищим ступенем окислення, безкисневі кислоти; виписати у рецепті латинську назву хімічного елемента, кислоти, оксиду, солі та складного ефіру як складника лікарського засобу; визначити за латинською назвою аніона рівень окиснення солі.

4. Графологічна структура теми

Викладення матеріалу: теоретичний матеріал теми «Латинська хімічна номенклатура. Назви хімічних елементів, кислот, оксидів, солей, радикалів, складних ефірів. Уживання в рецепті»

Практичне опрацювання: робота з теоретичним і лексичним матеріалом теми

Висновки: основні питання теми з наведенням прикладів (студенти)

5. Матеріальне та методичне забезпечення теми: таблиця відмінкових закінчень, періодична таблиця хімічних елементів, таблиця «Схема утворення назв кислот», таблиця «Відповідність українських та латинських назв аніонів».

6. Матеріали для практичного заняття (зміст заняття)

1. Латинські назви хімічних елементів.
2. Назви неорганічних кислот.
3. Назви органічних кислот.
4. Назви оксидів.
5. Назви закисів.
6. Назви солей.
7. Назви основних солей.
8. Назви органічних солей калію та натрію.
9. Назви складних ефірів.

7. Практичні навички з теми

Завдання 1. Перекладіть латинською мовою. Поставте у Nom. Sing. та Gen. Sing.:

Молочна кислота
Арсенатна кислота
Йодидна кислота
Водню пероксид
Заліза гідроксид
Цинку оксид
Атропіну сульфат

Ртуті нітрат
Калію йодид
Міді цитрат
Барбітал-натрій
Мазь метилсаліцилату
Розчин кодеїну фосфату
Порошок терпіну гідрату
Вісмуту основний нітрат
Суспензія гідрокортизону ацетату

Завдання 2. Перекладіть латинською мовою:

Фенілсаліцилат
Кальцію основний карбонат
Розчин брильянтового зеленого
Таблетки активованого вугілля
Ізотонічний розчин натрію хлориду
Кофеїн-бензоат натрію в таблетках
Осаджений кальцію карбонат
Мазь срібла нітрату
Спиртовий розчин йоду
Осаджена сірка для зовнішнього застосування
Ртутна мазь
Таблетки ацетилсаліцилової кислоти для дітей
Відновлене залізо в желатинових капсулах
Мазь з цинку оксидом

Завдання 4. Перекладіть рецепти латинською мовою:

1. Візьми: Спиртового розчину саліцилової кислоти 1 % 40 мл
Видай. Познач: Зовнішнє. Для змашування шкіри. По 2–5 крапель 3 рази на день
2. Візьми: Таблетки арсенітної кислоти, покриті оболонкою, числом 12
Видай. Познач: По 1 таблетці 3 рази на день
3. Візьми: Таблетки магнію оксиду 0,5 числом 20
Видай. Познач: По 1 таблетці через 1–2 год після їжі
4. Візьми: Мазі гідрокортизону ацетату 0,5 % 2,5
Видай. Познач: Очна мазь
5. Візьми: Розчину сульфацилу натрію 30 % 5 мл
Видай такі дози числом 6 в ампулах
Познач: По 3–5 мл 3 рази на день
6. Візьми: Драже ретинолу ацетату 3300 ОД числом 50
Видай. Познач: По 1 драже 2 рази на день
7. Візьми: Натрію гідрокарбонату
Магнію основного карбонату по 0,25
Змішай, нехай утвориться порошок
Видай такі дози числом 20
Познач: По 1 порошок 2–3 рази на день

8. Термінологія: хімічний елемент, кислота, органічна кислота, неорганічна кислота, оксид, пероксид, гідроксид, закис, сіль, органічна сіль, неорганічна сіль, основна сіль, аніон, катіон, складний ефір.

9. Запитання для контролю знань

1. Як формуються латинські назви хімічних елементів?
2. Як утворюються назви неорганічних кислот?
3. Які варіанти українських назв кислот Ви знаєте?
4. Як утворюються назви органічних кислот?
5. Як утворюються назви оксидів та закисів?

6. Як утворюються латинські назви солей?
7. У чому особливість перекладу назв калієвих та натрієвих органічних солей?
8. Як утворюються латинські назви складних ефірів?

10. Література

Базова

1. Дерев'янченко Н. В., Литовська О. В. Латинська мова та медична термінологія : навч. посіб. Харків : ХНМУ, 2017. 172 с.
2. Латинська мова та основи медичної термінології: підручник / Л. Ю. Смольська та ін. ; за ред. Л. Ю. Смольської. 3-є вид., перероб. і доп. Київ : ВСВ «Медицина», 2016. 472 с.
3. Беляєва О. М., Синиця В. Г., Смольська Л. Ю., Гуцол М. І. Латинська мова для студентів стоматологічних факультетів = Lingua Latina ad usum stomatologiae studentium: підручник / за заг. ред. О. М. Беляєвої. Київ : ВСВ «Медицина», 2015. 496 с.
4. Скакун М. Г., Посохова К. А. Основи фармакології з рецептурою : підручник. 2-е вид., перероб. та доп. Тернопіль : Укрмедкнига, 2011. 604 с.
5. Chabner Davi-Ellen. Medical Terminology: A SHORT COURSE. 8th Edition. 2017. 448 p.
6. Medical Terminology for Health Professions, Spiral bound version / Ann Ehrlich, Carol L. Schroeder, Laura Ehrlich, Katrina A. Schroeder. Cengage Learning; 8th edition, 2016. 688 p.
7. Stedman's Medical Dictionary for the Health Professions and Nursing. Stedman's; 7th edition. 2011. 2439 p.

Допоміжна

1. Державна Фармакопея України : в 3 т. 2-е вид. Харків : Державне підприємство «Науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів», 2015. Т. 3. 732 с.
2. Латинська мова та медична термінологія : метод. матеріали для студ. I курсу мед. навч. закладів / упоряд.: Н. В. Дерев'янченко, О. В. Литовська. Харків : ХНМУ, 2018. Ч. 2: клінічна термінологія та фармацевтична термінологія. 95 с.
3. Українсько-латинсько-англійський медичний енциклопедичний словник : у 4 т. / упоряд. Л. І. Петрух, І. М. Головка. Київ : Медицина. Т. 1. 2012. А–Д. 704 с. Т. 2. Е–Н. 2013. 744 с. Т. 3. О.–С. 2016. 744 с. Т. 4. Т–Я. 2016. 600 с.
4. Фармацевтична енциклопедія / за ред. В. П. Черних. 3-є вид., перероб. і доп. Київ : «МОРІОН», 2016. 1952 с.
5. Cohen B. J. Medical Terminology: an illustrated guide. 5th ed. Philadelphia; Baltimore : Wolters Kluwer Health/Lippincott Williams&Wilkins, 2008. 761 p.
6. Basics of Medical Terminology. Latin and Greek Origins: textbook for 1st year students of medicine / compiled by László Répás. Litográfia Nyomda, Debrecen, 2013. 94 p.

Тема 5. Підсумкова контрольна робота.

1. Кількість годин – 2.

2. Обґрунтування теми: контроль дозволяє виявити рівень засвоєння матеріалу структурної частини, а також умінь та навичок.

3. Мета заняття:

– *загальна:* контроль засвоєння студентами матеріалу структурного розділу «Фармацевтична термінологія»;

– *конкретна:* контроль вмінь та навичок читання, розуміння, перекладу та конструювання фармацевтичних термінів; контроль вміння читати, перекладати та виписувати рецепт;

а) *знати* правила написання і структуру латинських фармацевтичних термінів, особливості перекладу назв хімічних сполук, правила виписування рецептів;

б) *вміти* правильно перекладати фармацевтичні терміни, виписувати рецепти.

4. Матеріальне та методичне забезпечення теми: методичні вказівки, робочі зошити, портативні картки, таблиця відмінкових закінчень.

Зміст заняття

1. Фронтальне опитування на актуалізацію набутих знань.
2. Написання письмової роботи.

6. Практичні навички з теми:

- 1) знання теоретичного та лексико-граматичного матеріалу розділу;
- 2) набуття вмінь та навичок, обумовлених межами структурного розділу.

7. Зразок підсумкової роботи

I. Перекладіть терміни латинською мовою:

1. Сухий екстракт валеріани. 2. Основний магнію карбонат у таблетках 3. Розчин натрію арсенату. 4. Мазь магнію пероксиду. 5. Папаверину гідрохлорид. 6. Таблетки ацетилсаліцилової кислоти. 7. Жарознижувачі засоби.

II. Перекладіть рецепти латинською мовою:

1. Візьми: Супозиторії з еуфіліном 0,2 числом 6
Видай. Познач: По 1 свічці 2 рази на добу
2. Візьми: Розчину пірацетаму 20 % 5 мл
Видай такі дози числом 10 в ампулах
Познач: По 10–20 мл у м'язи
3. Візьми: Бензилпеніциліну натрію 100000 ОД
Суспензії гідрокортизону ацетату 5 крапель
Олії какао 0,5
Змішай, хай утвориться супозиторій
Видай такі дози числом 10
Познач: По 1 свічці на день у слуховий прохід

III. Напишіть рецепти без скорочень. Перекладіть латинською мовою:

1. Rp.: Sol. Oestroni oleos. 0,05 % 1,0
D.t.d.N 6 in ampull
2. Rp.: Tab. Extr. Valerianae 0,02 obduct. N 50
D.S. По 1 таблетці двічі на день

IV. Запишіть латинською мовою. Виділіть частотні відрізки:

амоксацилін, хлороформ, синтоміцин, ціанокобаламін, анестезин

8. Література

Базова

1. Дерев'янченко Н. В. Литовська О. В. Латинська мова та медична термінологія : навч. посіб. Харків : ХНМУ, 2017. 172 с.
2. Латинська мова та основи медичної термінології : підручник / Л. Ю. Смольська та ін. ; за ред. Л. Ю. Смольської. 3-є вид., перероб. і доп. Київ : ВСВ «Медицина», 2016. 472 с.
3. Беляєва О. М., Синиця В. Г., Смольська Л. Ю., Гуцол М. І. Латинська мова для студентів стоматологічних факультетів = Lingua Latina ad usum stomatologiae studentium: підручник / за заг. ред. О. М. Беляєвої. Київ : ВСВ «Медицина», 2015. 496 с.
4. Скакун М. Г., Посохова К. А. Основи фармакології з рецептурою: підручник. 2-е вид., перероб. та доп. Тернопіль : Укрмедкнига, 2011. 604 с.
5. Chabner Davi-Ellen. Medical Terminology: A SHORT COURSE. 8th Edition. 2017. 448 p.
6. Medical Terminology for Health Professions, Spiral bound version / Ann Ehrlich, Carol L. Schroeder, Laura Ehrlich, Katrina A. Schroeder. Cengage Learning; 8th edition, 2016. 688 p.
7. Stedman's Medical Dictionary for the Health Professions and Nursing. Stedman's; 7th edition. 2011. 2439 p.

Допоміжна

1. Державна Фармакопея України : в 3 т. 2-е вид. Харків : Державне підприємство «Науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів», 2015. Т. 3. 732 с.
2. Латинська мова та медична термінологія : метод. матеріали для студ. I курсу мед. навч. закл. / упоряд. Н. В. Дерев'янченко, О. В. Литовська. Харків : ХНМУ, 2018. Ч. 2: клінічна термінологія та фармацевтична термінологія. 95 с.

3. Українсько-латинсько-англійський медичний енциклопедичний словник : у 4 т. / упоряд. Л. І. Петрух, І. М. Головка. Київ : Медицина. Т. 1. 2012. А–Д. 704 с. Т. 2. Е–Н. 2013. 744 с. Т. 3. О.–С. 2016. 744 с. Т. 4. Т–Я. 2016. 600 с.

4. Фармацевтична енциклопедія / за ред. В. П. Черних. 3-є вид., перероб. і доп. Київ : «МОРИОН», 2016. 1952 с.

5. Cohen B. J. Medical Terminology: an illustrated guide. 5th ed. Philadelphia; Baltimore : Wolters Kluwer Health/Lippincott Williams&Wilkins, 2008. 761 p.

6. Basics of Medical Terminology. Latin and Greek Origins: textbook for 1st year students of medicine / compiled by László Répás. Litográfia Nyomda, Debrecen, 2013. 94 p.

II семестр

Тема 1. Сучасні лікарські форми. Нетрадиційні лікарські форми: пастилки, карамелі, спансули, кахети, перли та ін. Сучасні вирази з прийменниками. Сталі професійні медичні вирази. Граматичні особливості вписування латинською мовою твердих лікарських форм.

1. Кількість годин – 2.

2. Обґрунтування теми: закладання теоретичних відомостей з фармацевтичної термінології.

3. Мета заняття:

– *загальна:* дати студентам загальне уявлення про сучасні види лікарських форм, сформувані мотивуючу основу вивчення розділу.

– *конкретна:*

а) *знати* різновиди лікарських форм, способи словотворення та типові структури найменувань лікарських засобів і препаратів, граматичні особливості вписування латинською мовою твердих лікарських форм;

б) *вміти* перекладати різні за структурою фармацевтичні терміни, перекладати назви груп лікарських засобів, вміти правильно використовувати сучасні вирази з прийменниками та медичні вирази.

4. Графологічна структура теми

Викладення матеріалу: теоретичний матеріал теми «Сучасні лікарські форми. Нетрадиційні лікарські форми: пастилки, карамелі, спансули, кахети, перли та ін. Сучасні вирази з прийменниками. Сталі професійні медичні вирази. Граматичні особливості вписування латинською мовою твердих лікарських форм»

Практичне опрацювання: робота з теоретичним і лексичним матеріалом теми

Висновки: основні питання теми з наведенням прикладів (студенти)

5. Матеріальне та методичне забезпечення теми: методичні вказівки, робочі зошити, таблиця відмінкових закінчень, наказ Міністерства охорони здоров'я України № 360 «Про затвердження Правил вписування рецептів та вимог-замовлень на лікарські засоби і виробу медичного призначення» від 19.07.2005; перелік сучасних виразів з прийменниками та медичних виразів.

6. Матеріали для практичного заняття (зміст заняття)

1. Поняття нетрадиційних лікарських форм «пастилки», «карамелі», «спансули», «кахети», «перли».
2. Назви лікарських засобів. Правила написання тривіальної назви.
3. Сталі професійні медичні вирази.
4. Сучасні вирази з прийменниками.

7. Практичні навички з теми

Завдання 1. Запишіть рецепти без скорочень та перекладіть українською мовою:

1. Rp.: Papaverini hydrochloridi 0,02

Sacchari 0,3

M. f pulv.

D. t. d. N 6

S.:

2. Rp.: Acidi acetylsalicylici
Phenacetini ana 0,25
D. t. d. N 12 in tab.
S.: по 1 таблетці тричі на день.
3. Rp.: Tab. «Pentalginum» N 10
D. S.: по 1 таблетці 2–3 рази на день
4. Rp.: Ferrireducti 1,0
D. t. d. N 15 in caps. gel.
S.: по одній капсулі тричі на день після їжі.

Завдання 2. Випишіть рецепти латинською мовою:

1. 10 порошків, що містять по 0,25 натрію гідрокарбонату. Призначити по 1 порошку у разі печії.
2. 30 таблеток, що містять 0,05 г аскорбінової кислоти й 0,002 фолієвої кислоти. Призначити по 1 таблетці тричі на день.
3. 10 капсул, що містять 0,2 г анестезину. Призначити по 1 капсулі тричі на день.

Завдання 3. Перекладіть рецепти латинською мовою:

1. Візьми: Драже аскорбінової кислоти 0,05 кількістю 50.
Видай. Познач.
2. Візьми: Фенацетину 0,25
Кофеїну 0,05
Змішай, щоб утворився порошок
Видай такі дози кількістю 15
Познач

8. Термінологія: лікарська форма, пастилки, карамелі, кахети, перли, медичні вирази, тверді лікарські форми.

9. Запитання для контролю знань

1. Дайте визначення наступних понять нетрадиційних лікарських форм: «пастилки», «карамелі», «спансули», «кахети», «перли».
2. Назвіть сталі професійні медичні вирази.
3. За якою відміною відмінюються назви твердих лікарських форм латинською мовою?
4. Назвіть граматичні особливості вивисування латинською мовою твердих лікарських форм.

10. Література

Базова

1. Дерев'янченко Н. В., Литовська О. В. Латинська мова та медична термінологія : навч. посіб. Харків : ХНМУ, 2017. 172 с.
2. Латинська мова та основи медичної термінології : підручник / Л. Ю. Смольська та ін. ; за ред. Л. Ю. Смольської. 3-є вид., перероб. і доп. Київ : ВСВ «Медицина», 2016. 472 с.
3. Беляєва О. М., Синиця В. Г., Смольська Л. Ю., Гуцол М. І. Латинська мова для студентів стоматологічних факультетів = Lingua Latina ad usum stomatologiae studentium: підручник / за заг. ред. О. М. Беляєвої. Київ : ВСВ «Медицина», 2015. 496 с.
4. Скакун М. Г., Посохова К. А. Основи фармакології з рецептурою : підручник. 2-е вид., перероб. та доп. Тернопіль : Укрмедкнига, 2011. 604 с.
5. Chabner Davi-Ellen. Medical Terminology: A SHORT COURSE. 8th Edition. 2017. 448 p.
6. Medical Terminology for Health Professions, Spiral bound version / Ann Ehrlich, Carol L. Schroeder, Laura Ehrlich, Katrina A. Schroeder. Cengage Learning; 8th edition, 2016. 688 p.
7. Stedman's Medical Dictionary for the Health Professions and Nursing. Stedman's; 7th edition. 2011. 2439 p.

Допоміжна

1. Державна Фармакопея України : в 3 т. 2-е вид. Харків : Державне підприємство «Науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів», 2015. Т. 3. 732 с.

2. Латинська мова та медична термінологія : метод. матеріали для студ. I курсу мед. навч. закл. / упоряд.: Н. В. Дерев'янченко, О. В. Литовська. Харків : ХНМУ, 2018. Ч. 2: клінічна термінологія та фармацевтична термінологія. 95 с.

3. Українсько-латинсько-англійський медичний енциклопедичний словник : у 4 т. / упоряд. Л. І. Петрух, І. М. Головка. Київ : Медицина. Т. 1. 2012. А–Д. 704 с. Т. 2. Е–Н. 2013. 744 с. Т. 3. О.–С. 2016. 744 с. Т. 4. Т–Я. 2016. 600 с.

4. Фармацевтична енциклопедія / за ред. В. П. Черних. 3-є вид., перероб. і доп. Київ : «МОРІОН», 2016. 1952 с.

5. Cohen B. J. Medical Terminology: an illustrated guide. 5th ed. Philadelphia; Baltimore : Wolters Kluwer Health/Lippincott Williams&Wilkins, 2008. 761 p.

6. Basics of Medical Terminology. Latin and Greek Origins: textbook for 1st year students of medicine / compiled by László Répás. Litográfia Nyomda, Debrecen, 2013. 94 p.

Тема 2. Специфіка виписування рідких лікарських форм.

1. Кількість годин – 2.

2. Обґрунтування теми: познайомитися з рідкими формами ліків для зовнішнього і внутрішнього вживання, запам'ятати правила виписування рецептів рідких форм ліків, навчитись розраховувати їх дози і концентрації.

3. Мета заняття:

– *загальна:* дати студентам загальне уявлення про специфіку виписування рідких лікарських форм;

– *конкретна:*

а) *знати* правила написання рідких лікарських форм у рецепті латинською мовою; настойки, їх характеристику та способи приготування, дозування, виписування у рецептах; екстракти, їх характеристику, види, способи приготування, призначення у різних лікарських формах, виписування рідких екстрактів; суспензії, їх характеристику, відмінності від розчинів; мікстури, їх характеристику і склад; сиропи, ароматичні води, слизи як складові мікстур, виписування мікстур, їх дозування;

б) *вміти* виписувати рідкі лікарські форми та перекладати рецепти.

4. Графологічна структура теми

Викладення матеріалу: теоретичний матеріал теми «Специфіка виписування рідких лікарських форм»

Практичне опрацювання: робота з теоретичним і лексичним матеріалом теми

Висновки: основні питання теми з наведенням прикладів (студенти)

5. Матеріальне та методичне забезпечення теми: робочий зошит, таблиця відмінкових закінчень; наказ Міністерства охорони здоров'я України № 360 «Про затвердження Правил виписування рецептів та вимог-замовлень на лікарські засоби і виробу медичного призначення» від 19.07.2005; перелік основних рецептурних скорочень; завдання для виписування рецептів.

6. Матеріали для практичного заняття (зміст заняття)

1. Охарактеризуйте назви рідких лікарських засобів.
2. Якими є основні вимоги до виписування рідких лікарських форм у рецепті?
3. Назвіть основні моделі рецептурного пропису.
4. Назвіть способи позначення дозування у рецепті.
5. Порошки, їх класифікація, правила виписування у рецептах.
6. Таблетки, правила їх виписування у рецептах.
7. Драже, правила їх виписування у рецептах.
8. Капсули, їх види.
9. Правила виписування ліків у капсулах.

7. Практичні навички з теми

Завдання 1. Перекладіть рецепти українською мовою:

1. Recіpe: Unguenti Prednisoloni 0,5 % – 5,0
Da. Signa: Для зовнішнього застосування
2. Recіpe: Tincturae Convallariae
Tincturae Valerianae aa 10 ml
Tincturae Belladonnae 5 ml
Mentholi 0,2
Misce. Da. Signa: По 20–25 крапель 2–3 рази на день
3. Recіpe: Suppositorium cum Nystatino 250000 OD
Da tales doses numero 20
Signa: По 1 свічці ректально 2 рази на добу
4. Recіpe: Solutionis Synoestrolis oleosae 0,1 % 1 ml
Da tales doses numero 6 in ampullis
Signa: По 1 мл внутрішньом'язово 1 раз на добу

Завдання 2. Перекладіть рецепти латинською мовою:

1. Візьми: Таблетки фурациліну 0,02 для внутрішнього вживання числом 10
Видай. Познач: Розчинити 1 таблетку у 100 мл води для полоскання
2. Візьми: Лініменту стрептоциду 5 % 30,0
Видай. Познач. Для змащування шкіри
3. Візьми: Олійного розчину камфори 10 % 100 мл
Видай. Познач: Для розтирання суглобів
4. Візьми: Анастезину 0,25
Олії какао 3,0
Змішай, нехай утвориться ректальний супозиторій
Видай такі дози числом 10
Познач: По 1 свічці на ніч

Завдання 3. Запишіть рецепти без скорочень:

1. Rp.: Supp. «Anusolum» numero 10
D. S. По 1 супозиторію 1 раз на добу
2. Rp.: Tab. Extr. Valerianae obd. 0,02 N 50
D. S. По 1 таблетці 2–3 рази на день
3. Rp.: Insulini pro injection. 10 ml (40 OD – 1 ml)
D. t. d. N. 10
S. Підшкірно по 10 ОД 2 рази на день за 20 хв до їжі

Завдання 4. Випишіть рецепти латинською мовою:

1. 200 мл 10 % розчину кальцію хлориду (Calcii Chloridum) призначити по 1 ст. л. 3 рази на день.
2. 20 мл 3,44 % олійного розчину ретинолу ацетату (Retinoli acetate) призначити внутрішньо по 2 краплі 2 рази на день до їжі.
3. 50 мл 5 % лініменту синтоміцину (Synthomycinum) призначити для нанесення на уражену ділянку шкіри 2 рази на день.
4. Суспензії гідрокортизону ацетату (Hydrocortisoni acetate) призначити по 2 краплі в очі 2 рази на день.

Завдання 5. Назвіть вірну відповідь:

1. Водна витяжка з твердих частин рослин – це:
а) Infusum; б) Decoctum; в) Tinctura; г) Solutio; д) Emulsum.
2. Суспензія – це:
а) розчинена тверда лікарська речовина в розчиннику; б) водна витяжка з м'яких частин рослин; в) прозора суміш лікарських речовин у розчиннику; г) спиртова витяжка з лікарських рослин; д) суміш рідкої олії та дистильованої води.
3. Визначте лікарську форму, яку застосовують усередину і дозують ложками:
а) настій; б) екстракт рідкий; в) настойки; г) новогаленові препарати; д) лінімент; е) крохмаль.

8. Термінологія: рідкі лікарські форми, розчин, мікстура, ін'єкція, настій, відвар, краплі, настоянка, екстракт, емульсія, слизи, аерозоль.

9. Запитання для контролю знань

1. Охарактеризуйте назви рідких лікарських засобів.
2. Назвіть способи позначення дозування у рецепті.
3. Назвіть правила виписування розчинів у рецептах.
4. Слизи – загальна характеристика, найбільш вживані слизи, їх застосування.
5. Настої і відвари, їх застосування, правила виписування рецептів.
6. Настоянки і екстракти, їх загальна характеристика та способи дозування.
7. Види екстрактів, їх використання та дозування.
8. Правила виписування настоянок і екстрактів у рецептах.
9. Поняття про новогаленові препарати, виписування їх у рецептах.
10. Емульсії і суспензії, їх загальна характеристика, правила виписування у рецептах.
11. Мікстури, їх загальна характеристика, застосування, правила виписування у рецептах.

10. Література

Базова

1. Дерев'янченко Н. В., Литовська О. В. Латинська мова та медична термінологія : навч. посіб. Харків : ХНМУ, 2017. 172 с.
2. Латинська мова та основи медичної термінології : підручник / Л. Ю. Смольська та ін. ; за ред. Л. Ю. Смольської. 3-є вид., перероб. і доп. Київ : ВСВ «Медицина», 2016. 472 с.
3. Беляєва О. М., Синиця В. Г., Смольська Л. Ю., Гуцол М. І. Латинська мова для студентів стоматологічних факультетів = Lingua Latina ad usum stomatologiae studentium: підручник / за заг. ред. О. М. Беляєвої. Київ : ВСВ «Медицина», 2015. 496 с.
4. Скакун М. Г., Посохова К. А. Основи фармакології з рецептурою : підручник. 2-е вид., перероб. та доп. Тернопіль : Укрмедкнига, 2011. 604 с.
5. Chabner Davi-Ellen. Medical Terminology: A SHORT COURSE. 8th Edition. 2017. 448 p.
6. Medical Terminology for Health Professions, Spiral bound version / Ann Ehrlich, Carol L. Schroeder, Laura Ehrlich, Katrina A. Schroeder. Cengage Learning; 8th edition, 2016. 688 p.
7. Stedman's Medical Dictionary for the Health Professions and Nursing. Stedman's; 7th edition. 2011. 2439 p.

Допоміжна

1. Державна Фармакопея України : в 3 т. 2-е вид. Харків : Державне підприємство «Науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів», 2015. Т. 3. 732 с.
2. Латинська мова та медична термінологія : метод. матеріали для студ. I курсу мед. навч. закл. / упоряд. Н. В. Дерев'янченко, О. В. Литовська. Харків : ХНМУ, 2018. Ч. 2: клінічна термінологія та фармацевтична термінологія. 95 с.
3. Українсько-латинсько-англійський медичний енциклопедичний словник : у 4 т. / упоряд. Л. І. Петрух, І. М. Головка. Київ : Медицина. Т. 1. 2012. А–Д. 704 с. Т. 2. Е–Н. 2013. 744 с. Т. 3. О.–С. 2016. 744 с. Т. 4. Т–Я. 2016. 600 с.
4. Фармацевтична енциклопедія / за ред. В. П. Черних. 3-є вид., перероб. і доп. Київ : «МОРІОН», 2016. 1952 с.
5. Cohen B. J. Medical Terminology: an illustrated guide. 5th ed. Philadelphia; Baltimore : Wolters Kluwer Health/Lippincott Williams&Wilkins, 2008. 761 p.
6. Basics of Medical Terminology. Latin and Greek Origins: textbook for 1st year students of medicine / completed by László Répás. Litográfia Nyomda, Debrecen, 2013. 94 p.

Тема 3. Граматичні особливості виписування м'яких лікарських форм.

1. Кількість годин – 2.

2. Обґрунтування теми: закріпити теоретичні знання, познайомитися з м'якими формами ліків, засвоїти правила виписування рецептів зі м'якими формами ліків.

3. Мета заняття:

– *загальна:* дати студентам загальне уявлення про специфіку виписування м'яких лікарських форм;

– *конкретна:*

а) *знати* складові частини мазей, паст і супозиторіїв, загальні правила виписування рецептів;

б) *вміти* виписувати м'які лікарські форми та перекладати рецепти.

4. Графологічна структура теми

Викладення матеріалу: теоретичний матеріал теми «Граматичні особливості виписування м'яких лікарських форм»

Практичне опрацювання: робота з теоретичним і лексичним матеріалом теми

Висновки: основні питання теми з наведенням прикладів (студенти).

5. Матеріальне та методичне забезпечення теми: робочий зошит; таблиця відмінкових закінчень; наказ Міністерства охорони здоров'я України № 360 «Про затвердження Правил виписування рецептів та вимог-замовлень на лікарські засоби і вироби медичного призначення» від 19.07.2005; перелік основних рецептурних скорочень; завдання для виписування рецептів.

6. Матеріали для практичного заняття (зміст заняття)

1. Види м'яких лікарських форм.

2. Мазі, їх склад. Мазеві основи (вазелін, ланолін, синтетичні основи), їх характеристика і значення для дії ліків. Очні мазі.

3. Пасты, їх відмінності від мазей.

4. Лініменти, їх різновиди.

5. Пластирі та медичні клеї. Інші види м'яких лікарських форм: гель, крем.

6. Супозиторії ректальні і вагінальні, їх призначення.

7. Переваги і недоліки м'яких лікарських форм при їх застосуванні. Правила виписування м'яких лікарських форм.

7. Практичні навички з теми

Завдання 1. Випишіть рецепти латинською мовою:

1. 30,0 10 % мазі іхтіолової (Ichthyolum) призначити для ураженої ділянки шкіри при фурункульозі.

2. 20,0 мазі на ланоліні і вазеліні у співвідношенні (1:9), що вміщує 20 % сульфацилу натрію (Sulfacyli natrii), призначити закладати за повіки обох очей 4 рази на день.

3. Пастою, що вміщує 5,0 анестезину (Anaesthesinum), по 10,0 тальку (Talcum) і (Amylum) загальною вагою 50,0 призначити змазувати уражену ділянку шкіри 2 рази на день.

4. Мазь, яка вміщує 0,5 анестезину (Anaesthesinum), 5,0 ксероформу (Xeroformium) загальною кількістю 50,0 призначити для нанесення на уражені ділянки шкіри.

5. Пасту, що вміщує цинку оксиду 10,0 (Zinci oxudum), тальку 15,0 (Talcum) загальною вагою 50,0 наносити на уражені ділянки шкіри.

6. 10 ректальних супозиторіїв з еуфіліном по 0,2 (Euphyllinum) призначити по 1 на ніч в пряму кишку.

Завдання 2. Перекладіть рецепти латинською мовою:

1. Візьми: Сірої ртутної мазі 5,0

Видай. Познач

2. Візьми: Леткого лініменту 100,0

Видай. Познач

3. Візьми: Резорцину 1,0

Цинкової пасты до 10,0

Змішай, щоб утворилася паста

Нехай буде видано. Нехай буде позначено.

8. Термінологія: м`які лікарські форми – мазі, пасти, лініменти, супозиторії, пластири.

9. Запитання для контролю знань

1. Назвіть способи виписування магістральних і офіціальних мазей.
2. Чим відрізняється паста від мазі?
3. Як виписують рецепти на пасти?
4. Охарактеризуйте супозиторії як лікувальну форму.
5. Які є види супозиторіїв і чим вони відрізняються?
6. Як виписують рецепти на супозиторії?

10. Література

Базова

1. Дерев'янченко Н. В., Литовська О. В. Латинська мова та медична термінологія : навч. посіб. Харків : ХНМУ, 2017. 172 с.
2. Латинська мова та основи медичної термінології : підручник / Л. Ю. Смольська та ін. ; за ред. Л. Ю. Смольської. 3-є вид., перероб. і доп. Київ : ВСВ «Медицина», 2016. 472 с.
3. Беляєва О. М., Синиця В. Г., Смольська Л. Ю., Гуцол М. І. Латинська мова для студентів стоматологічних факультетів = Lingua Latina ad usum stomatologiae studentium : підручник / за заг. ред. О. М. Беляєвої. Київ : ВСВ «Медицина», 2015. 496 с.
4. Скакун М. Г., Посохова К. А. Основи фармакології з рецептурою : підручник. 2-е вид., перероб. та доп. Тернопіль : Укрмедкнига, 2011. 604 с.
5. Chabner Davi-Ellen. Medical Terminology: A SHORT COURSE. 8th Edition. 2017. 448 p.
6. Medical Terminology for Health Professions, Spiral bound version / Ann Ehrlich, Carol L. Schroeder, Laura Ehrlich, Katrina A. Schroeder. Cengage Learning; 8th edition, 2016. 688 p.
7. Stedman's Medical Dictionary for the Health Professions and Nursing. Stedman's; 7th edition. 2011. 2439 p.

Допоміжна

1. Державна Фармакопея України : в 3 т. 2-е вид. Харків : Державне підприємство «Науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів», 2015. Т. 3. 732 с.
2. Латинська мова та медична термінологія : метод. матеріали для студ. I курсу мед. навч. закл. / упоряд. Н. В. Дерев'янченко, О. В. Литовська. Харків : ХНМУ, 2018. Ч. 2: клінічна термінологія та фармацевтична термінологія. 95 с.
3. Українсько-латинсько-англійський медичний енциклопедичний словник : у 4 т. / упоряд. Л. І. Петрух, І. М. Головка. Київ : Медицина. Т. 1. 2012. А–Д. 704 с. Т. 2. Е–Н. 2013. 744 с. Т. 3. О.–С. 2016. 744 с. Т. 4. Т–Я. 2016. 600 с.
4. Фармацевтична енциклопедія / за ред. В. П. Черних. 3-є вид., перероб. і доп. Київ : «МОРІОН», 2016. 1952 с.
5. Cohen B. J. Medical Terminology: an illustrated guide. 5th ed. Philadelphia; Baltimore : Wolters Kluwer Health/Lippincott Williams&Wilkins, 2008. 761 p.
6. Basics of Medical Terminology. Latin and Greek Origins: textbook for 1st year students of medicine / compiled by László Répás. Litográfia Nyomda, Debrecen, 2013. 94 p.

Тема 4. Назви рослин у ботанічній номенклатурі та фармацевтичній термінології: спільні риси та відмінності.

1. Кількість годин – 2.

2. Обґрунтування теми: численні лікарські засоби містять назви рослин та їх частин, тому актуальним є знання їх латинських назв.

3. Мета заняття:

– *загальна:* формування уявлення про біноміальну ботанічну номенклатуру та назву рослинної сировини, вміння правильного написання, читання та виписування у рецепті назв лікарських рослин та їх частин;

– *конкретна:*

а) *знати* структуру граматичних моделей ботанічних назв, ботанічні назви рослин та їх фармацевтичні відповідники, невідповідність деяких ботанічних і фармацевтичних назв рослин, рекомендовані назви рослин;

б) *вміти* правильно перекладати ботанічні назви, розрізняти ботанічні і фармацевтичні лікарські назви рослин, правильно користуватися латинськими назвами рослин у своїй фаховій діяльності.

4. Графологічна структура теми

Викладення матеріалу: теоретичний матеріал теми «Назви рослин у ботанічній номенклатурі та фармацевтичній термінології: спільні риси та відмінності»
--

Практичне опрацювання: робота з теоретичним і лексичним матеріалом теми

Висновки: основні питання теми з наведенням прикладів (студенти)
--

5. Матеріальне та методичне забезпечення теми: робочий зошит, таблиця відмінкових закінчень, завдання на переклад рецептів.

6. Матеріали для практичного заняття (зміст заняття):

1. Ботанічні та фармацевтичні назви рослин.
2. Особливості виписування зборів у рецепті.
3. Особливості виписування рідких лікарських форм, які виготовляються з частини рослини.

7. Практичні навички з теми

Завдання 1. Перекладіть терміни латинською мовою:

Відвар кори дуба
Олія анісу
Екстракт крушини
Відвар кори крушини
Таблетки сухого екстракту сени
Настій листя дигіталісу
Рідкий екстракт собачої кропиви
Настій квіток ромашки
Рідкий екстракт алое для ін'єкцій
Трава горицвіту весняного
Настій кореня валеріани

Завдання 2. Перекладіть терміни українською мовою:

Emulsum seminum, rhizoma cum radicibus Valerianae
Flores Helichrysi arenarii
Decoctum corticis Quercus
Infusum florum Chamomillae
Sirupus ex fructibus Rosae
Species pectorales contra tussim
Infusum herbae Adonidis vernalis

Semina Amygdali dulcis
Oleum Amygdalorum
Folium Menthae piperitae
Tinctura Menthae.

Завдання 3. Перекладіть рецепти латинською мовою:

1. Візьми: Відвару кореня алтеї 5,0–100 мл
Сиропу солодки 20,0
Змішай. Видай.
Познач: По 1 ч. л. 3 рази на день
2. Візьми: Квіток цмину піскового 40,0
Трави деревію
Листя перцевої м'яти по 20,0
Змішай, хай утвориться збір
Видай. Познач: Заварити, як чай
3. Візьми: Порошку листя дигіталісу 0,03
Гідрохлориду хініну 0,05
Бромкамфори 0,25
Змішай, щоб утворився порошок
Дай такі дози числом 12 у желатинових капсулах
Познач: По 1 капсулі 3 рази на день
4. Візьми: Анестезину 2,0
Вазелінової олії 90,0
Евкалиптової олії 5,0
Змішай. Познач: Тричі на день
5. Візьми: Настою квіток ромашки 20,0–400 мл
Борної кислоти 8,0
Гліцерину 20,0
Змішай. Видай. Познач: Для полоскання горла.

8. Термінологія: ботанічна назва рослини, фармацевтична назва рослини, ботанічна номенклатура, рослинна сировина, збір.

9. Запитання для контролю знань

1. Охарактеризуйте своєрідність ботанічних та фармацевтичних назв рослин.
2. Як виписуються збори у рецепті?
3. Опишіть структуру назв лікарських засобів, які виготовляються з певної частини рослини.

10. Література

Базова

1. Дерев'янченко Н. В. Литовська О. В. Латинська мова та медична термінологія : навч. посіб. Харків : ХНМУ, 2017. 172 с.
2. Латинська мова та основи медичної термінології : підручник / Л. Ю. Смольська та ін. ; за ред. Л. Ю. Смольської. 3-є вид., перероб. і доп. Київ : ВСВ «Медицина», 2016. 472 с.
3. Беляєва О. М., Синиця В. Г., Смольська Л. Ю., Гуцол М. І. Латинська мова для студентів стоматологічних факультетів = Lingua Latina ad usum stomatologiae studentium : підручник / за заг. ред. О. М. Беляєвої. Київ : ВСВ «Медицина», 2015. 496 с.
4. Скакун М. Г., Посохова К. А. Основи фармакології з рецептурою : підручник. 2-е вид., перероб. та доп. Тернопіль : Укрмедкнига, 2011. 604 с.
5. Chabner Davi-Ellen. Medical Terminology: A SHORT COURSE. 8th Edition. 2017. 448 p.
6. Medical Terminology for Health Professions, Spiral bound version / Ann Ehrlich, Carol L. Schroeder, Laura Ehrlich, Katrina A. Schroeder. Cengage Learning; 8th edition, 2016. 688 p.
7. Stedman's Medical Dictionary for the Health Professions and Nursing. Stedman's; 7th edition. 2011. 2439 p.

Допоміжна

1. Державна Фармакопея України : в 3 т. 2-е вид. Харків : Державне підприємство «Науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів», 2015. Т. 3. 732 с.
2. Латинська мова та медична термінологія : метод. матеріали для студ. I курсу мед. навч. закладів / упоряд. Н. В. Дерев'янченко, О. В. Литовська. Харків : ХНМУ, 2018. Ч. 2: клінічна термінологія та фармацевтична термінологія. 95 с.
3. Українсько-латинсько-англійський медичний енциклопедичний словник : у 4 т. / упоряд. Л. І. Петрух, І. М. Головка. Київ : Медицина. Т. 1. 2012. А–Д. 704 с. Т. 2. Е–Н. 2013. 744 с. Т. 3. О.–С. 2016. 744 с. Т. 4. Т–Я. 2016. 600 с.
4. Фармацевтична енциклопедія / за ред. В. П. Черних. 3-є вид., перероб. і доп. Київ : «МОРІОН», 2016. 1952 с.
5. Cohen V. J. Medical Terminology: an illustrated guide. 5th ed. Philadelphia; Baltimore : Wolters Kluwer Health/Lippincott Williams&Wilkins, 2008. 761 p.
6. Basics of Medical Terminology. Latin and Greek Origins: textbook for 1st year students of medicine / compiled by László Répás. Litográfia Nyomda, Debrecen, 2013. 94 p.

Тема 5. Залік.

1. Кількість годин – 2.

2. Обґрунтування теми: контроль дозволяє виявити рівень засвоєння матеріалу структурної частини, а також умінь та навичок.

3. Мета заняття:

– *загальна:* контроль засвоєння студентами матеріалу структурних розділів фармацевтичної термінології;

– *конкретна:*

а) *знати* правила написання латинських фармацевтичних термінів, структуру фармацевтичних термінів, частотні відрізки із різним значенням, правила виписування рецептів;

б) *вміти* правильно утворювати та перекладати фармацевтичні терміни, виписувати рецепти.

4. Матеріальне та методичне забезпечення теми: методичні вказівки, робочі зошити, таблиця відмінкових закінчень, наказ Міністерства охорони здоров'я України № 360 «Про затвердження Правил виписування рецептів та вимог-замовлень на лікарські засоби і виробу медичного призначення» від 19.07.2005; перелік сучасних виразів із прийменниками та медичних виразів.

5. Зміст заняття

1. Фронтальне опитування на актуалізацію набутих знань.
2. Написання письмової роботи.

6. Практичні навички з теми:

- 1) знання теоретичного та лексико-граматичного матеріалу розділу;
- 2) набуття вмінь та навичок, обумовлених межами структурного розділу.

7. Зразок завдань заліку

I. Запишіть рецепт без скорочень, перекладіть українською мовою:

Rp.: Extr. Belladonnae 5,0

T-rae Valeriānae

T-rae Convallariae aa 10 ml

Menthōli 0,1

M. D. S. По 25 крапель 3 рази на день при брадикардії

II. Запишіть рецепти латинською мовою:

Візьми: Таблетки нікотинової кислоти 0,05 числом 50

Видай. Познач: по 1 таблетці 2 рази на день.

Візьми: Атропіну сульфату 0,1
Морфіну гідрохлориду 0,3
Розчину боратної кислоти 2% 10 мл
Змішай. Видай.
Познач: очні краплі.

III. Перекладіть терміни латинською мовою:

- 1) порошок піпераціліну; 2) рідкий екстракт беладонни; 3) арсенатна кислота, арсенітна кислота;
- 4) таблетки заліза лактату; 5) ізотонічний розчин натрію хлориду; 6) сироп алое з залізом;
- 7) рицинова олія в желатинових капсулах.

8. Література

Базова

1. Дерев'янченко Н. В. Литовська О. В. Латинська мова та медична термінологія : навч. посіб. Харків : ХНМУ, 2017. 172 с.
2. Латинська мова та основи медичної термінології : підручник / Л. Ю. Смольська та ін. ; за ред. Л. Ю. Смольської. 3-є вид., перероб. і доп. Київ : ВСВ «Медицина», 2016. 472 с.
3. Беляєва О. М., Синиця В. Г., Смольська Л. Ю., Гуцол М. І. Латинська мова для студентів стоматологічних факультетів = Lingua Latina ad usum stomatologiae studentium : підручник / за заг. ред. О. М. Беляєвої. Київ : ВСВ «Медицина», 2015. 496 с.
4. Скакун М. Г., Посохова К. А. Основи фармакології з рецептурою : підручник. 2-е вид., перероб. та доп. Тернопіль : Укрмедкнига, 2011. 604 с.
5. Chabner Davi-Ellen. Medical Terminology: A SHORT COURSE. 8th Edition. 2017. 448 p.
6. Medical Terminology for Health Professions, Spiral bound version / Ann Ehrlich, Carol L. Schroeder, Laura Ehrlich, Katrina A. Schroeder. Cengage Learning; 8th edition, 2016. 688 p.
7. Stedman's Medical Dictionary for the Health Professions and Nursing. Stedman's; 7th edition. 2011. 2439 p.

Допоміжна

1. Державна Фармакопея України : в 3 т. 2-е вид. Харків : Державне підприємство «Науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів», 2015. Т. 3. 732 с.
2. Латинська мова та медична термінологія : метод. матеріали для студ. I курсу мед. навч. закл. / упоряд. Н. В. Дерев'янченко, О. В. Литовська. Харків : ХНМУ, 2018. Ч. 2: клінічна термінологія та фармацевтична термінологія. 95 с.
3. Українсько-латинсько-англійський медичний енциклопедичний словник : у 4 т. / упоряд. Л. І. Петрух, І. М. Головка. Київ : Медицина. Т. 1. 2012. А–Д. 704 с. Т. 2. Е–Н. 2013. 744 с. Т. 3. О.–С. 2016. 744 с. Т. 4. Т–Я. 2016. 600 с.
4. Фармацевтична енциклопедія / за ред. В. П. Черних. 3-є вид., перероб. і доп. Київ : «МОРІОН», 2016. 1952 с.
5. Cohen B. J. Medical Terminology: an illustrated guide. 5th ed. Philadelphia; Baltimore : Wolters Kluwer Health/Lippincott Williams&Wilkins, 2008. 761 p.
6. Basics of Medical Terminology. Latin and Greek Origins: textbook for 1st year students of medicine / compiled by László Répás. Litográfia Nyomda, Debrecen, 2013. 94 p.

Навчальне видання

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до практичних занять
з вибіркової дисципліни «Рецептура: історія, граматики
та особливості виписування лікарських форм»
для студентів 2-го курсу
(спеціальність 222 «Медицина»,
спеціальність 228 «Педіатрія»)**

Упорядники Дерев'янченко Наталя Володимирівна
 Литовська Олександра Веніамінівна
 Некрашевич Тетяна Василівна

Відповідальний за випуск Н. В. Дерев'янченко

Редактор Є. В. Рубцова
Комп'ютерна верстка О. Ю. Лавриненко

Формат А4. Ум. друк. арк. 3,0. Зам. № 21-34195

**Редакційно-видавничий відділ
ХНМУ, пр. Науки, 4, м. Харків, 61022
izdatknmurio@gmail.com**

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавництв,
виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції серії ДК № 3242 від 18.07.2008 р.